

יאיר ניצני מרים גבה

איור: טל לזר

אכילת ראש

אם לא תקפידו על הפרטים הקטנים, גם ארוחת החג המשפחתית שלכם עלולה להידרדר בקלות

חמגשיות וסירים, רובם על ברכיים של בני משפחה שמ' תפקידים כשירות "גט חריימה". יש כאלה שיעשו הכל כדי לא להכין כלום בעצמם, ולכן יקנו במיטב כספם אוכל מוכן – שאותו יעבירו לסיר ישן ויספרו איך לא יצאו מהמטבח כבר יומיים. לעומתם, יש את אלה שלא יוציאו שקל ויכינו הכל בעצמם, אפילו אם המשימה שלהם היתה לקנות גלידה. כאורח, חשוב לשים לב מי הכין מה, כדי לא ליפול למלכודת המסוכנת שטמנה בעלת הבית, בסגנון "מה חשבתם על העוף?" אתה הרי לא יודע אם היא שואלת על משהו שהכינה בעצמה, או דווקא על מנה שהכינה אחותה, שאינה היא לא מדברת כבר שנתיים.

שים לב: ארוחת חג היא לא המקום לכנות יתר. ייתכן מאוד שקבעו את יום כיפור מעט אחרי ראש השנה כדי שנוכל לבקש סליחה על כל השקרים הקטנים שפיזרנו סביב השולחן. עם כל הכבוד לאמירת אמת, אתה הרי לא רוצה להגיד על הטלה בתמרים וצנובה, שהכינה אמא של אשתך, שהוא מוכיח לך מכבסה אוטומטית בבן יהודה.

אם בן משפחה שהלווה לך כסף שואל אותך איך יין החבו' שים, שהוא הכין בעצמו, תתגבר על הבחילה והצרכת ותחמיא לו בגדול. אל תתבייש גם לבקש תוספת של מנה לא טעימה, רק כדי להתחנף למבשלת. בהמשך לכך, מומלץ לא להגזים עם העיקריות ולהי שאיר מקום לקינוח. לא מטעמי דיאטה, אלא כדי לא להעליב את הקמצינית שהכינה את הגלידה בעצמה.

חשוב להישאר סבלני ומאופק גם לקראת סיום הארו' חה, בשלב שבו מתקשרים ביחד לאיזה בן משפחה שנמי צא בחו"ל כדי לאחל לו שנה טובה (היא היתה טובה עד שהתקשרתם להפריע לו), והודרה מברכת אותו בצעקות כי הוא הרי נמצא רחוק. הוא מספר לכולם שהוא חוגג את החג בבית חב"ד, למרות שהוא נמצא עכשיו במסיבת רווקים בבית בושת בהמבורג.

את כל מה ששמרתם בבטן במהלך הערב, מומלץ להוציא בדרך חזרה הביתה. אל תרגישו רע אם אתם מלכלכים על זאת שהגזימה עם הבוטוקס, מטנפים על הדורדור ששני הוריו היו בני דודים, וקובעים את תאריך הפרייה של הזוג שרק התחתן. מותר גם להגיד שהאוכל היה נורא, רק תוודאו קודם שהסבתא שהתנדבתם להסיע הביתה באמת חירשת, כמו שכולם חושבים. אחרת, יום הכיפורים שלכם יגיע כבר למחרת. ●

yairn@israelhayom.co.il

לבעלי חיים ולכן המציאו את הגפילטע פיש, שכל מטרתו היא להסתיר מפני הילדים את העובדה שמדובר בדג. בכלל, אף אחד לא יאמין שהדבר האפור הזה היה פעם חי. ישראל 2018 היא מדינה של מיוזג גלויות ותרבויות. אבל עם כל הכבוד למיזוג, אסור להקל ראש במנהגים הייחודיים של כל עדה, אחרת כור ההיתוך המפורסם עלול להתפוצץ ליד השולחן כמו כור אטומי. שלא לדבר על הצורך להתחשב באורחים מחו"ל שהצטרפו לארוחה. הצרפתים והאנגלים, למשל, מקפידים על אכילה בראש זקוף, תוך הצמדת המרפקים לגוף. מי שאוכל כשמרפקיו שעונים על השולחן ומטה את הראש לעבר הצלחת, נחשב לפרימיטיבי נטול דרך ארץ. לעומת זאת, במזרח הרחוק נוהג ממש לשכב על השולחן עם שני המרפקים כדי לצמצם את המרחק בין מקלות האכילה לבין הפה.

אולי, כדי לעקוף בחוסר אלגנטיות סוגיות שכאלה, אנתנו מעדיפים לאכול בתוך פיתה או לנגב חומס – טכניקות נטולות סכו"ם ונטולות יומרה לנימוסי שולחן, שבהם אפילו טפטוף של טחינה מהסנטר נחשב חניני.

במשפחות פולניות ואחרות מקובל ששיהוק (גרעפס) בשפה וולגרית) – כמו כביסה מלוכלכת – הוא לא משהו שמוציאים החוצה בנוכחות זרים, ואם כבר חייבים, אז רק עם יד על הפה ובליווי בקשת סליחה. אצל הברואים, לעומת זאת, שיהוק עסיסי בתום הארוחה הוא מעין אמירת תודה, עניין מקובל שמעביר למארחים את המסר שנהנית מהארוחה המפנקת.

אצל הברואים גם נוהגים לאכול בידים מתוך סיר משותף שנמצא במרכז השולחן. לעומת זאת, אצל בנו' תני החסודות, אם מישהו רק ינסה לדחוף מזלג לא בתול (כלומר, שכבר ביקר בפיו של הסועד) לתוך סיר האורז, במה שקרוי "טבילה כפולה" (double dip), הוא יגרום לפסילת האורז לצמיחות.

אחד הנושאים שיכולים לפלג משפחה בחג הוא הכנת האוכל. פעם, כשהיית מוזמן לארוחת חג, היית מגיע כסטודנט חופשי, מקסימום מביא בקבוק יין שגירדת ממנו את תווית המחיר, שלא יראו שהתקמצנת. היית שותה ואוכל ללא דאגות, מחמיא לבעלי הבית על הבישול, מחזיר את הסבתא וחוזר הביתה שמח וטוב לב.

היום, בעולם שכולו שיתוף, כל אחד אמור להביא משהו לארוחה, וכך בערב החג אנשים משנעים מעיר לעיר אלפי

ראש השנה בפתח, ומחרתיים כבר נסב לשול' חן החג ונטבול תפוח בדבש. אין דבר יותר חשוב ומשמח ממשפחה, אלא שאם לא מקפידים על הפרטים הקטנים, הארוחה בחיק המשפחה עשויה בקלות להידרדר למשהו שמוזכר יותר מפגש עם משפחת פשע.

לכאורה, מדובר בסך הכל בארוחה לרגל השנה החדשה. אבל חריגה מהכללים עלולה לא רק לקלקל את האירוע אלא גם להבטיח שתשע"ט לא תהיה שנת שגשוג ושמחה, אלא שנת סכסוך ומחיקה מהצוואה. לכן חשוב להיערך לארוחת החג כמו למבצע צבאי ולהגיע מוכנים.

ארוחת חג היא קונצרט של העמדות פנים, שחייבים לבצע בקפדנות. כבעל ניסיון של עשרות שנים בטבילת תפרי חים ובערבוב חותנות, אני מרגיש מוסמך לחלוק איתכם כמה כללים שיעזרו לכולם לעבור בשלום את הארוחה ואת השנה שאחריה.

נימוסי שולחן הם עניין רגיש וסובייקטיבי. מה שנחשב לנורמטיבי במשפחה אחת, עלול להיראות כהפרה בוטה של הסטטוס קוו והטעם הטוב במשפחה אחרת. מכיוון שארוחות חג מפגישות משפחות שונות מרקעים שונים, ההבדלים עלולים להיחשף, והרגלי האכילה הקלוקלים שלך, שבבית נראים כעניין טבעי, ייתפסו אצל ההורים של אשתך כמשהו שמצדיק רילוקיישן למלונה של הכלב.

למשל, בבית אתה רגיל למצוץ מול הטלוויזיה גרעין של מנגו כשמפרצופך מטפטף נוזל כתום, אבל אם תעשה את זה בארוחת החג, הדודים מנהריה עלולים לתקוע כך מבט של "מי צירף למשפחה הממוכנת שלנו את עטלף הפירות הזה?" כהורה, אתה רוצה להציג פסאדה של משפחה נורמטיבית והגונה, ומבין מה צריך להקריב בשביל זה. אבל הילדים מתקשים להבין מה קרה, שפתאום העברת שניצלים לצד השני של השולחן באמצעות זריקה באוויר היא מנהג שלא מתקבל בעין יפה.

כבר הזכרתי בעבר שהגברת הראשונה סובלת מקללת המיטופוניה, שהיא רגישות יתר לרעשי אכילה, לעיסה, שתייה ומצמוצי פה. אז אם אתה מהרעשנים שמנסים להוציא מזון מבין השיניים בעזרת שאיבת אוויר אל הרווחים, או חובב גמיעת תה רעשנית בתום הארוחה, עשה לעצמך טובה ותתרחק מהמיטופון המשפחתי. אם אתה מהמיטופונים – שיהיה בהצלחה, ערב החג הוא ערב קשה. לא יהיה קל להסביר לדודה של אשתך למה אתה מעקם את האף בכל פעם שהיא מתקרבת למרק.

לא ברור איך נקבעו המנהגים הקולניריים של ראש השנה, ולמה מציינים את השנה החדשה באכילת ראש של דג, כשירוע לכולם ש"הדג מסריח מהראש". האשכנזים שבינינו חזו כבר לפני מאות שנים את אופנת הטבעונות והרגישות